

René Balák

Mysterium vitae

Život člověka v rukách člověka

2

René Balák

Mysterium vitae - Život člověka v rukách člověka 2

Kraków 2014

Obsah

Úvod

1. Etika a vedecký výskum
 2. Homo perfectus?
 3. Homo nasciturus et abortus
 - 3.1. Terminologické rozlišovanie a definovanie
 - 3.2. Argumenty a dôvody
 - 3.3. Etické hodnotenie
 4. Povinná vakcinácia
 - 4.1. Quaestionis
 - 4.2. Vakcíny a potraty
 5. Transplantácie a perspektíva daru
 6. Homo doloris et eutanasia
 - 6.1. Terminologické rozlišovanie a definovanie
 - 6.2. Etické hodnotenie
 7. Kultúra smrti
 - 7.1. Antropologický aspekt
 - 7.2. Program a konzekvencie
 8. Promócia života v médiách
- Záver

Primárnym cieľom tejto reflexie je kritické skúmanie vybraných bioetických problémov, ktoré sú pálčivým bodom vzájomného stretnutia divergentných vedeckých názorov, ktoré sa postupne vyprofilovali v rovine teológie ale i filozofie, ak ide o zorný uhol bioetickej reflexie.

Časť práce sa spočiatku koncentruje na konanie človeka, angažujúceho sa v oblasti vedy a výskumu, v ktorom možno čoraz častejšie postrehnúť divergentné tendencie vedy od rešpektovania etiky. Tu sa chce poukázať na etické hodnotenie konania angažovaných subjektov a na význam rešpektovania ľudského života v kontexte etickej diferencovanej zodpovednosti vedcov, nakoľko mnohé výsledky vedeckého výskumu bývajú orientované proti samotnému človeku. O to viac je potrebné poukázať na rozmer etickej zodpovednosti vo vede a výskume, ktorý čoraz intenzívnejšie zasahuje do somatickej štruktúry človeka.

Ide o najmä o genetické patrimonium človeka, keďže ľudský genóm sa stal cieľom experimentálneho biomedicínskeho výskumu, spájaného s transhumanistickými nádejami, ale aj o bioetické dilemy a o kontradiktórne etické postoje k umelému ukončeniu tehotenstva, ako aj etické aspekty povinnej vakcinácie či problém eutanázie. Niektoré fakty nasvedčujú tomu, že človek chce totálne ovládnuť ľudský život a nakoniec (možno) arbitrárne určovať, kto môže žiť a kto nesmie žiť, a aký má byť ten ľudský subjekt, ktorý môže žiť.

Vidiac konzekvencie duchovnej a morálnej drámy človeka tretieho milénia, prejavujúce sa v legálne aplikovanom umelom ukončení ľudského života už pred jeho narodením, počas jeho trvania, ako aj pred jeho prirodzenou smrťou, je evidentné, že nevyhnutná potreba neustáleho bioetického štúdia a dôkladnej reflexie týchto bioetických problémov z teologickej ako aj filozofickej perspektívy nazerania. Vzhľadom na prítomné status quo je nevyhnutná bioetická reflexia umelého ukončenia tehotenstva, ktoré vzhľadom na globálny rozmer tohto negatívneho javu, prináša čoraz väčšie konzekvencie.

Špecifickou kapitolou práce je reflexia etických aspektov povinnej vakcinácie, v ktorej sa prihliada na vzťah osoby lekára k pacientovi, nedotknuteľnosť pacienta a právo na osobnú integritu. Vzhľadom na najnovšie vedecké poznanie v biomedicíne sa skúma etický rozmer problematiky súvisiaci so slobodným udelením informovaného súhlasu k tomuto druhu ingerencie do ľudského organizmu a to v širšej perspektíve náboženskej slobody a slobody svedomia, ktorá sa navonok uplatňuje v podobe výhrady vo svedomí. Výhrada vo svedomí nadobúda čoraz väčší význam, najmä ak sa vezmú do úvahy parciálne ignorované negatívne účinky vakcinácie, spôsobené toxickými látkami vo vakcínach, ako aj eticky zvrátený spôsob vývoja a výroby niektorých vakcín. S tým súvisí legislatívne násilie štátu spojené s plošnou aplikáciou vakcín, ktorá je v kontradikcii s osobnou slobodou a s právom človeka slobodne rozhodovať o ingerenciách do jeho organizmu.

Bioetická reflexia sa následne analyticky koncentruje aj na oblasť transplantácií v perspektíve nezištného daru, ktoré sú často jediným terapeutickým prostriedkom na záchranu ľudského života. Etická analýza konania človeka v tejto oblasti chce poukázať na potrebu dodržania ľudskej dôstojnosti, etických princípov a zároveň zdôvodniť etické pravidlá a zásady, ktoré je angažovaný človek povinný rešpektovať pre dobro všetkých zainteresovaných.

Aj keď je bioetická perspektíva eutanázie veľmi často reflektovaná v dnešnej bioetike, a to s čoraz väčšou intenzitou smerom do hĺbky problematiky, vzhľadom na situáciu v krajinách kde je takéto konanie legalizované, sa javí ako nevyhnutné, reflektovať terminologické rozlišovanie a adekvátneho definovanie tohto javu vo svete medicínskej starostlivosti. Preto, odpovedajúc na výzvy dnešnej epochy, je časť tejto bioetickej reflexie zacielená na tento bioetický problém, ktorého význam a konzekvencie bude v budúcnosti narastať, vzhľadom na narastajúce ekonomické turbulencie na európskom kontinente, ktoré sú výsledkom morálnych deviácií v etickej rovine ľudskej existencie.

S tým súvisí expandujúca klíma kultúry smrti, prinášajúca nové negatívne demografické konzekvencie najmä pre európsku civilizáciu, čo aktuálne poukazuje na problematiku rešpektovania života v médiách z hľadiska mediálneho vplyvu na myslenie človeka tretieho milénia. V nasledujúcej časti práce sú cielene skúmané nové fenomény, ktoré boli už skôr schematicky ale výstižne nazvané termínom kultúra smrti. Kritická analýza kultúry smrti sa finalizuje formou syntetickej propozície, vyzývajúcej ku kultúre života, v ktorej sa bytostne rešpektuje ľudský život.

Keďže sa politická a občianska sféra, ako aj masmédiá intenzívne (a sčasti i programovo) podieľajú na iniciácii, podpore a expanzii kultúry smrti, je adekvátne skúmať aj dimenziu nových technologických foriem sociálnej komunikácie a tok informácií z oblasti bioetiky. Dnešná situácia je kritická a neporovnateľná s epochami minulosti, lebo nové technologické možnosti v biomedicíne sa objavujú s väčšou rýchlosťou, ako kedykoľvek pred tým, čo mnohých inšpiruje k zneužitiu masmédií na exponenciálne a globálne rozšírenie ideí kultúry smrti.

Použitá vedecká a odborná literatúra v tejto práci je najmä teologického, filozofického a biomedicínskeho zamerania, s parciálnym prihliadnutím na právne aspekty bioetických problémov.

V niektorých častiach bioetickej reflexie úplne dominuje teologický zorný uhol nazerania na konkrétny aspekt bioetickej problematiky a v iných častiach práce je akoby intenzívnejšie prítomný filozofický aspekt nazerania. Tým chce autor poukázať na ich vzájomnú komplementaritu a upozorniť na potrebu komplexného nazerania na ľudský život v duchu pravdy, čiže v jeho prirodzenej a nadprirodzenej perspektíve.

Autor chce meritórne predostrieť konkrétny bioetický problém (dilemu) a súčasne tento problém vnímať a riešiť v kontexte zohľadnenia dnešných signa temporis, poukazujúc na vybrané súvislosti s inými aspektmi konkrétnej zvolenej problematiky, ktoré nie sú vždy bežne postrehnuteľné. Preto je pri každom bioetickom probléme prítomná krátka analýza toho, čo možno adekvátne nazvať sociálnymi a kultúrnymi etiologickými okolnosťami bioetickej dilemy, aby sa adekvátne pochopil vývoj ľudského myslenia, ako aj dosiahnutého vedeckého poznania.

V predloženej bioetickej práci sa chcú reflektované problémy aspoň parciálne vnímať ako samostatné bioetické dilemy, ktoré sú však výsledkom štrukturálnej prepojenosti vzájomných vplyvov biomedicínskej reality tretieho milénia, pričom sa zohľadňujú rôzne aspekty pri predkladaní proponovaného vlastného riešenia. Tak sa chce upozorniť na zložitú impostáciu jednotlivých aspektov vybraných bioetických problémov, ktoré sa dnes často reflektujú len ako divergentné fakty, ktoré akoby nemali žiadnu vzájomnú prepojenosť s inými aspektmi bioetickej reality.

Centrálnym bodom bioetickej reflexie, v ktorom sa konvergentne stretávajú všetky kriticky skúmané bioetické problémy, slobodný človek, v kontexte jeho psychosomatickej integrity, jednoty a originálnej identity. Teologicky je chápaný ako nositeľ nenarušiteľnej ľudskej dôstojnosti, transcendentne bázujucej na vznešenom Imago Dei. Autor chce ukázať, že komplexne chápaný antropologický fundament je v bioetike unikátnym priestorom, v ktorom konvergujú a vzájomne difúzujú špecifické vedeckovýskumné a interdisciplinárne bioetické analýzy biomedicínskych problémov. Tak sa chce naznačiť potreba bytostného rešpektu voči fundamentálnemu predpokladu vedy, ktorým je pravda.